

# انتظارات تاریخ

دکتر محمد حسن زورق

[www.ketab.ir](http://www.ketab.ir)

سر شناسه	: زورق، محمدحسن، ۱۳۳۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: انتظار تاریخ
مشخصات نشر	: تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۱۳۵ ص؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک	: 978-964-476-362-5
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبای مختصر
یادداشت	: فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی <a href="http://opac.nlai.ir">http://opac.nlai.ir</a> قابل دسترسی است.
یادداشت	: کتابنامه
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۷۸۴۶۹۳



دفتر مرکزی: پاسداران میدان هروی خیابان شهید افتخاریان، کوچه مریم، پلاک ۲۳، تلفن: ۲۲۹۳۶۱۴۰

عنوان : انتظار تاریخ	نویسنده : دکتر محمدحسن زورق
ویراستار : حمید گروگان	چاپ اول : ۱۳۹۴
این کتاب در ۱۲۰۰ نسخه در چاپخانه کانونچاپ لیتوگرافی، چاپ و صحافی شد.	شابک : ۵ - ۳۶۲ - ۴۷۶ - ۹۶۴ - ۹۷۸
قیمت : ۹۰۰۰۰ ریال	کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.
مدیریت پخش و توزیع : تهران، خیابان فردوسی جنوبی، روبروی فروشگاه شهر و روستا، بن‌بست هنر، بن‌بست اول، پلاک ۵ و ۴ - تلفن: ۳۳۹۱۲۳۵۵ - ۳۳۹۲۰۳۰۷	فروشگاهها و مراکز پخش :
■ فروشگاه شماره یک : تلفن: ۶۶۴۶۹۶۸۵ ■ فروشگاه شماره دو : تلفن: ۳۳۱۱۴۲۸۸ - ۳۳۱۱۲۱۰۰	■ فروشگاه شماره سه : تلفن: ۲۲۸۵۵۱۶۴ ■ فروشگاه مشهد : تلفن: ۲ - ۳۲۲۱۴۸۳۱ - ۰۵۱
■ نمایندگی فروش قم : تلفن: ۳۷۷۳۶۵۱۶ - ۳۷۷۳۸۱۵۰ - ۰۲۵	■ نشانی الکترونیک : <a href="http://www.daftarnashr.com">www.daftarnashr.com</a> ■ پست الکترونیک : <a href="mailto:print@dnfpub.com">print@dnfpub.com</a>
■ پیامک : ۳۰۰۴۸۵۰	

خواهشمند است نظرات خود را درباره‌ی این کتاب با ذکر نام آن به صورت پیامک ارسال فرمایید.

## فهرست مطالب

۱۱	.....	مقدمه
۱۷	.....	۱. انسان و عشق خدا
۳۰	.....	۲. انسان، خدا و صلح
۳۶	.....	۳. بعثت محمدی و صلح
۴۲	.....	۴. قریش و فرآیند صلح
۴۵	.....	۵. قریش و تناقض بزرگ
۴۸	.....	۶. تحول در بنی امیه
۵۱	.....	۷. ریشه‌های تضاد اجتماعی در جامعه‌ی اسلامی
۵۴	.....	۸. تأثیر گروهش ابوسفیان به اسلام در جامعه‌ی اصحاب پیامبر
۶۱	.....	۹. نمادها و نهادها
۶۷	.....	۱۰. اولین اختلاف
۶۹	.....	۱۱. پس از فتح مکه
۷۲	.....	۱۲. انشقاق در صف اصحاب
۷۷	.....	۱۳. راهبردهای پیامبر

۱۴. دومین اختلاف..... ۸۱
۱۵. تهدید شدن یک فرصت..... ۸۳
۱۶. علی و تداوم امامت..... ۸۵
۱۷. عبور از امامت و تشدید تضادها..... ۸۷
۱۸. فرصت‌طلبی عباسیان..... ۹۱
۱۹. راهبردهای عباسیان در دوران استفاده از قدرت نرم..... ۱۰۰
۲۰. سه امام اکثریت خاموش..... ۱۰۶
۲۱. احمد بن حنبل مجدد سنت..... ۱۱۰
۲۲. پایان عصر اجتهاد در اهل سنت و جماعت..... ۱۱۳
۲۳. میانگین طول عمر امامان اسلام در دو دوره قدرت نرم و قدرت سخت..... ۱۱۴
۲۴. مذاهب اصلی در جهالت اسلام..... ۱۱۶
۲۵. امامت و آزادی..... ۱۲۰
۲۶. دو اقلیت و یک اکثریت..... ۱۲۱
۲۷. تضادهای اجتماعی و سه دوره‌ی تاریخی..... ۱۲۸
۲۸. مقاومت در مقابل امامت..... ۱۳۰
- منابع..... ۱۳۳

## فهرست نمودارها

- نمودار شماره‌ی ۱. چرخه‌ی سعادت ..... ۲۷
- نمودار شماره‌ی ۲. چرخه‌ی شقاوت ..... ۲۸

## فهرست جدولها

- جدول شماره‌ی ۱: امامان اکثریت خاموش در دوران استفاده از قدرت نرم ..... ۱۱۰
- جدول شماره‌ی ۲: میانگین طول عمر امامان اسلام در دو دوره‌ی استفاده از قدرتهای نرم و سخت ..... ۱۱۵
- جدول شماره‌ی ۳: امامان اهل جماعت و سنت در دو دوره‌ی استفاده از قدرتهای نرم و سخت ..... ۱۱۵
- جدول شماره‌ی ۴: ویژگیهای مذاهب اسلام ..... ۱۲۰
- جدول شماره‌ی ۵: دسته‌بندی مذاهب ..... ۱۲۲
- جدول شماره‌ی ۶: ترکیب‌بندی نیروهای اجتماعی در جهان اسلام در شرایط انقلابی... ۱۲۴
- جدول شماره‌ی ۷: ترکیب‌بندی نیروهای اجتماعی در جهان اسلام در شرایط اختناق و سرکوب ..... ۱۲۴

## مقدمه

اسلام با ظهور خود انقلابی جهانی به وجود آورد و در نتیجه‌ی این انقلاب جهانی، یک جهانی‌سازی صورت گرفت و نتیجه‌ی نهایی این جهانی‌سازی، پیدایش «ملت اسلام» در ظرف جغرافیایی تمدن اسلامی بود. ظرف جغرافیایی تمدن اسلامی از سلسله جبال هیمالیا در آسیا شروع شده و از طریق شمال آفریقا و شبه‌جزیره‌ی ایری به سلسله جبال پیرنه در جنوب فرانسه منتهی می‌شود.

امروزه در «ظرف جغرافیایی تمدن اسلامی» کشورهای وجود دارند که رسماً مسلمان نیستند، مانند اسپانیا و پرتغال و از طرف دیگر کشورهای اسلامی دیگری وجود دارند که در ظرف جغرافیایی تمدن اسلامی قرار ندارند، مانند مالزی و اندونزی و مغولستان. ویژگی «ظرف جغرافیایی تمدن اسلامی» در آن است که:

۱. در اولین موج گسترش اسلام و نخستین موج انقلاب جهانی اسلام که در سده‌ی نخست پیدایش اسلام صورت گرفت، این ظرف جغرافیایی به تصرف اندیشه و فرهنگ و نظام ارزشهای اسلامی درآمد.

۲. در ظرف جغرافیایی تمدن اسلامی، «انسان گونه‌ی تمدن اسلامی» زندگی می‌کند که نتیجه‌ی آمیزش مردم از نژادهای بزرگ بشری در این ظرف جغرافیایی است. در شمال این ظرف، نژاد سفید اروپایی زندگی می‌کند، با قد بلند، موی طلایی و چشم آبی و در جنوب این ظرف، انسان سیاه‌پوست آفریقایی، با قد بلند، پوست سیاه و موی مجعد و در شرق آن، انسان زردپوست.

«انسان گونه‌ی تمدن اسلامی»، قد متوسط و پوست گندمگون دارد و نتیجه‌ی آمیزش نژادهای مختلف در «ظرف جغرافیایی تمدن اسلامی» در نخستین موج جهانی‌سازی است که به وسیله‌ی انقلاب جهانی اسلام در سده‌ی نخست هجری صورت گرفت و امروز نیز با انقلاب صنعتی و افزایش آمیزش‌های بین نژادی این گونه‌ی انسانی در حال گسترش است.

۳. تمام مفاخر تمدن اسلامی از «ظرف جغرافیایی تمدن اسلامی» برخاسته‌اند؛ نظیر ابن سیناها، ابن حزم‌ها، ابن خلدون‌ها، ابن‌رسته‌ها، ابن‌رشته‌ها، ابن‌ندیم‌ها، ابن‌یونس‌ها، الازهری‌ها، ابوریحان بیرونی‌ها، ابوسهل فضل‌ابن‌نوبخت‌ها، ابوعلی‌الحسن‌المراکشی‌ها، ابوالفرج‌ها، ابومعشر‌البلخی‌ها، ابومنصور الازهری‌ها، ابوالوفاء البوزجانی‌ها، احمدبن‌سلیم رازی‌ها، احمدبن‌عبدالجلیل اسجزی‌ها، ادیسی‌ها، مولوی‌ها، اصمعی‌ها، آلوسی‌ها، زادالفروح الغاوسی‌ها، ایچی‌ها، بتانی‌ها، بلغرامی‌ها، شیخ‌بهایی‌ها، بیرجندی‌ها، ثابت‌بن‌قره‌ها، جرجانی‌ها، جوهری‌ها، حافظ‌ها، حامدبن‌خضر خجندی‌ها، حسن‌بن‌سهل نوبخت‌ها، حنین‌بن‌اسحاق‌ها، خازنی‌ها، خورازمی‌ها، خیرآبادی‌ها، ابوبکر محمدبن‌زکریا رازی‌ها، زجاجی‌ها، زرقابی‌ها، ذوزنی‌ها، سرخسی‌ها، یعدی‌ها، سهروردی‌ها، سندن‌علی‌ها، سیالکوتی‌ها، صاعد اندلسی‌ها،

طبری ها، طوسی ها، عضدالدین الایچی ها، عبدالله بن اماجورها، علی بن الاسطربلابی ها، غزالی ها، فارابی ها، فرغانی ها، فضل بن حاتم نیریزی ها، قاضی زاده‌ی رومی ها، نجم‌الدین قزوینی ها، قطب‌بن شیرازی ها، کلبی ها، کندی ها، محمدبن ابراهیم شیرازی ها، محمدبن البوزجانی ها، محمود شکرآلوسی ها، محمود انعلکی ها، مسعودی ها، مقریزی ها، میدی ها، نجم‌الدین دبیران الکاتبی القزوینی ها، خواجه نصیرالدین طوسی ها، نظامی ها، یاقوت حموی ها، یعقوب‌بن علی قصرانی ها، و هزاران ریاضیدان، طبیب، ستاره‌شناس، شاعر، عارف، فیلسوف، شیمیدان و فیزیکدان دیگر از طرف جغرافیایی تمدن اسلامی از خجند، بدخشان، خوارزم، سمرقند، بخارا، شیراز، اصفهان، ری، بغداد و قاهره تا مراکش، الجزایر، اسپانیا و پرتغال برخاسته‌اند. این مردان بزرگ سازندگان فرهنگ اسلامی را نمی‌توان براساس ادبیات جغرافیای سیاسی کنونی معرفی کرد. این سینا را نمی‌توان گفت افغانی است یا ایرانی؛ یا تاجیک است یا عرب؛ او در بلخ به دنیا آمد و مدتی در بخارا زندگی کرد و در همدان از دنیا رفت و تمام آثارش را به زبان عربی نوشت ولی او نه افغانی است و نه ایرانی، و نه عرب؛ در حالی که هم افغانی است و هم ایرانی و هم عرب است! واقعیت این است که این چهره‌ها متعلق به تمامی کشورهای اسلامی هستند و نمی‌توانند در آن واحد به چند کشور تعلق داشته باشند. ما اگر زبان را ملاک هویت آنها بگیریم، ابن سینا عرب، و مولوی ایرانی - افغانی و تاجیک و... می‌شود، چون زبان این کشورها فارسی است. و اگر محل تولد را ملاک هویت آنها بگیریم، نه ابن سینا و نه مولوی هیچ‌کدام ایرانی نخواهند شد، بلکه هر دو افغانی به حساب خواهند آمد. و اگر محل وفات را معیار هویت بگیریم، ابن سینا ایرانی، و مولوی ترک خواهد



بود، لذا بهتر است توجه کنیم که ادبیات سیاسی در دوران معاصر از بعضی جهات با تزویر غرب و جغرافیای سیاسی، با شمشیر غرب و مشخصاً جغرافیای سیاسی در آسیای مرکزی و خاورمیانه با شمشیر انگلوساکسونها به وجود آمده است و اصولاً هیچ گونه اصالت تاریخی ندارد. آنچه از نظر تاریخی اصالت دارد «ظرف جغرافیایی تمدن اسلامی» است که متعلق به تمام مسلمانان جهان و به ویژه انسانهایی است که در این ظرف زندگی می کنند.

امروز تاریخ، در «ظرف جغرافیایی تمدن اسلامی» از امت اسلام، ملتی با سرزمین و تاریخ و دین و خط و فرهنگ و نژاد و هویت مشترک ساخته است. ملتی که به دلیل سلطه‌ی غرب، فاقد دولت مشترک است در حالی که برای قرن‌ها (و حداقل در پنج سده‌ی نخست هجری) دولت مشترک هم داشته است.

این ملت را با خنجر تسلیحات و تبلیغات و تعلیمات استعماری پاره پاره کرده‌اند و اجازه نمی دهند تا به خود آید و بداند کیست تا بتواند به وسیله آگاهی از هویت خود، آزادی خود را به دست آورد.

ظرف جغرافیایی تمدن اسلامی البته کوچکتر از کشور روسیه (از نظر وسعت)، و کوچکتر از چین (از نظر جمعیت) و بکدامت‌تر از هند (از نظر اشتراکات مذهبی) است و با همه‌ی شاخصه‌هایی که یک ملت دارد و ما آن را «ملت اسلام» می نامیم، واقعاً یک ملت است.

نوشته‌ی پیش رو، در صدد است ریشه‌ی تضادهای اجتماعی در این ملت را از نظر تاریخی ردیابی کند؛ زیرا بی تردید با شناسایی این ریشه‌ها می توانیم هویت خود را بشناسیم؛ وحدت خود را به دست آوریم و از نو خانه‌ی اسلام را برای فرزندان اسلام بنیان نهیم.

www.ketab.ir

آذرماه ۱۳۹۳

تهران، محمدحسن زورق

از درگاه جداوند بزرگ، پیغمبری اسلامی و هدایت الهی همسایه فرقی  
اسلامی را درجوانست می کشیم و امیدواریم با پیغمبری امت اسلامی، زمینه‌ی  
عملی تجدید حیات تمدن اسلامی با دو شعار بزرگی عدالت و آزادی  
بر اساس جهان‌بینی توحیدی به وجود آید و مسلمانان جهان دست در  
دست یکدیگر فصلی نوینی در تاریخ بشر پدیدار سازند. چنین باشد.